

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

БЮДЖЕТ ТА ЕКОНОМІКА

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СІЧНЯ-ВЕРЕСНЯ 2011 РОКУ

ІНСТИТУТ БЮДЖЕТУ ТА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Матеріали моніторингу підготовлено за даними Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України та інших офіційних джерел. Він містить стислий огляд бюджету та економіки України за січень – вересень 2011 року, в якому окреслено головні тенденції виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів, а також висвітлено основні зміни макроекономічної ситуації та тенденції банківської системи, їх взаємозв'язок з бюджетними показниками. Поглиблений аналіз бюджету та економіки України за цей період можна знайти у виданні ІБСЕД «Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2011 року».

Бюджет та економіка. Основні тенденції січня – вересня 2011 року

Видання підготували фахівці ІБСЕД:

Щербина І. Ф. – Генеральний директор
Зубенко В. В. – заступник Генерального директора / директор Департаменту ПЦМ та навчальних програм
Рудик А. Ю. – директор Департаменту податкової політики та моніторингу
Самчинська І. В. – директор Департаменту фінансової політики
Корнієнко А. І. – заступник директора Департаменту ПЦМ та навчальних програм
Чуркіна О. І. – заступник директора Департаменту фінансової політики
Свешнікова М. С. – консультант з банківських питань

Бюджет та економіка. Основні тенденції січня – вересня 2011 року / [Щербина І. Ф., Рудик А. Ю., Зубенко В. В., Самчинська І. В.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ДГВПП «Зовнішторгвидав України», 2011. – 12 с.

Від видавця:

Видання підготовлено за підтримки Американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст продукту є відповідальністю Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) і не обов'язково збігається з поглядами USAID або уряду США. Усі права на це видання захищені. Використання матеріалів моніторингу має бути узгоджено з фахівцями ІБСЕД.

© USAID, 2011

© ІБСЕД, 2011

Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень
вул. Борисоглібська, 15В, 2-й поверх,
м. Київ, 04070, Україна
Тел.: (044) 353-58-68, 492-97-80/81
Факс: (044) 492-97-83

БЮДЖЕТ ТА ЕКОНОМІКА. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СІЧНЯ – ВЕРЕСНЯ 2011 РОКУ

Показник	Станом на 01.10.2010	Станом на 01.10.2011
Індекс споживчих цін (до грудня попереднього року), %	107,4	104,2
Активи банків бруто, млрд. грн.	1 064,1	1 193,6
Обсяг кредитних вкладень, млрд. грн., у т.ч. кредити, надані юридичним особам, млрд. грн. кредити, надані фізичним особам, млрд. грн.	721,1 507,6 213,5	791,6 589,4 202,2
Обсяг депозитів, млрд. грн., у т.ч. депозити юридичних осіб, млрд. грн. депозити фізичних осіб, млрд. грн.	393,3 135,7 257,6	466,9 166,2 300,7
Доходи державного бюджету, млрд. грн., з них трансферти з місцевих бюджетів до державного, млрд. грн.	162,7 4,7	226,7 2,0
Видатки державного бюджету, млрд. грн.	215,1	232,1
Кредитування, сальдо, млрд. грн.	0,3	2,8
Дефіцит (-) / профіцит (+) державного бюджету, млрд. грн.	- 52,8	- 8,2
Доходи місцевих бюджетів, млрд. грн., з них трансферти з державного бюджету до місцевих, млрд. грн.	114,1 56,8	130,3 68,2
Видатки місцевих бюджетів, млрд. грн.	108,7	125,2

АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Протягом 9 місяців 2011 року продовжувалася тенденція відновлення економічного зростання, що пояснюється, в основному, сприятливою зовнішньоекономічною кон'юнктурою та постійно зростаючим внутрішнім попитом. Крім того, упродовж зазначеного періоду спостерігалось збільшення обмінного курсу національної валюти щодо євро на відміну від зменшення за відповідний період минулого року.

Однією з причин економічного зростання є збільшення обсягів промислового виробництва, хоча і дещо нижчими темпами, ніж у минулому році. Так, індекс виробництва промислової продукції за січень-вересень 2011 року становив 108,6 % порівняно з 111,1 % за аналогічний період минулого року. При цьому обсяги виробництва транспортних засобів та устаткування збільшилися на 29,7 %, продукції машинобудування – на 20,4 %, зокрема виробництва автомобілів – у 1,4 раза, хімічної та нафтохімічної промисловості – на 18,2 %, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів – на 11,7 %, зокрема виробництва труб – на 30,2 %. Разом з тим, зменшилося виробництво тютюнових виробів на 6,3 %, продуктів нафтоперероблення – на 17 %, молочних продуктів та морозива – на 6,6 %.

Порівняно з аналогічним періодом минулого року реальна заробітна плата зросла на 8,0 % (на 1,8 в. п. менше, ніж за 9 місяців 2010 року). При цьому оборот роздрібною торгівлі збільшився на 15,2 % (на 10,1 в. п. більше, ніж у минулому році), що є підтвердженням поступового відновлення внутрішнього споживчого попиту.

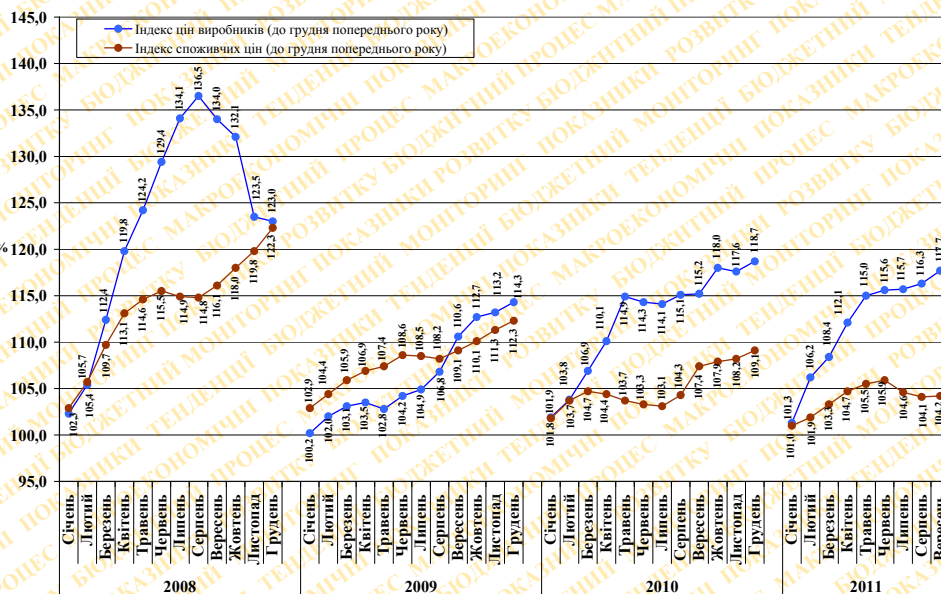
Індекс споживчих цін становив 104,2 % проти 107,4 % у 2010 році (див. діаграму 1). Основним чинником інфляції у цей період була висхідна динаміка цін на нафту на світових ринках, що призвело до подорожчання палива та мастил на 30,6 %. Крім того, за аналізований період відбулося зростання цін на електроенергію на 22,9 %, плати за власне житло (квартирної плати) – на 17,6 %, гарячу воду та опалення – на 13,8 %. Знизилися ціни на овочі майже на 40 %, насамперед завдяки подешевшенню картоплі, ціни на яку скоротилися майже удвічі, а також на молоко, сир та яйця – на 5,0 %.

Індекс цін виробників (далі – ІЦВ) становив 117,7 %, що на 2,5 в. п. більше, ніж за 9 місяців 2010 року. У цілому спостерігалось зростання цін у добувній промисловості на 23,7 %, у переробній промисловості – на 13,3 %, у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – на 27,4 %¹. Найбільше підвищення ІЦВ щодо показника грудня попереднього року відбулось у добуванні корисних копалин, крім паливно-енергетичних, – на 34,3 % та у виробництві продуктів нафтоперероблення – на 26,3 %.

¹ www.ukrstat.gov.ua

Діаграма 1

Динаміка індексів цін у 2008–2011 роках

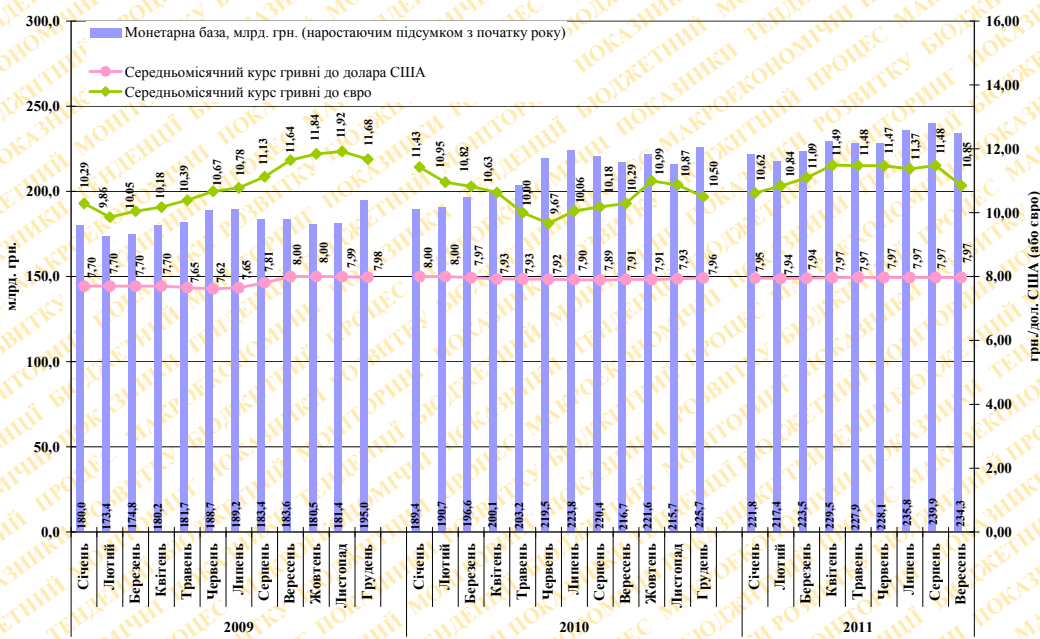

Грошово-кредитний ринок упродовж дев'яти місяців 2011 року відображав такі тенденції. Спостерігалася активізація кредитної діяльності банків, 93,3 % з якої припадає на Дніпропетровську область та Київську область разом з містом Київ. Суттєві для регіону темпи приросту кредитування мали місце у Кіровоградській та Луганській областях, АРК разом із м. Севастополь. Водночас значно скоротились обсяги кредитування у Черкаській, Рівненській, Херсонській та Закарпатській областях. Відбулося подальше зростання обсягу депозитів, продовжилася тенденція до здешевлення вартості грошей, зокрема середньозважена процентна ставка за кредитами в національній валюті зменшилася з 14,8 % до 14,2 %.

Динаміка середньомісячного курсу гривні до долара США демонструвала відносну стабільність (курс зберігався у межах 7,94 – 7,97 грн. за 1 дол. США)² (див. діаграму 2). Офіційний курс української гривні до євро в середньому за аналізований період становив 11,19 грн. за 1 євро. порівняно з 10,45 грн. за 1 євро за аналогічний період минулого року.

Діаграма 2

Динаміка курсу української гривні до долара США та євро у 2009–2011 роках

² www.bank.gov.ua/statist/Stat_data/Exchange_r.xls

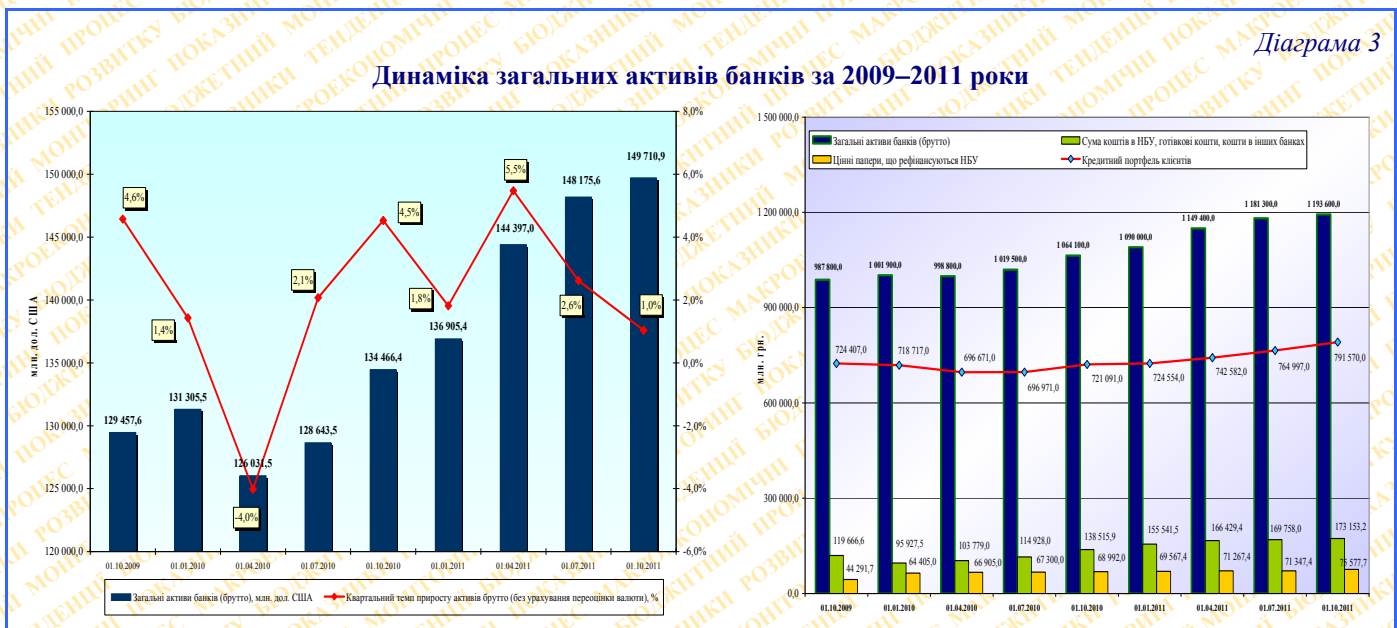
ТЕНДЕНЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система України протягом III кварталу 2011 року характеризувалася:

- проведенням НБУ жорсткої грошово-кредитної політики та заходів з метою обмеження тиску на валютний курс і проведенням банками більш гнучкої процентної політики;
- недостатнім рівнем ліквідності банківської системи та зростанням попиту на операції рефінансування з боку Національного банку України;
- незначним приростом обсягів загальних активів банківської системи (на 1,04 %);
- подальшою тенденцією до незначного зростання кредитного портфеля юридичних осіб (+4,9 %, або +27,4 млрд. грн.);
- подальшим приростом депозитів клієнтів; так, кошти юридичних осіб зросли на 3,0 млрд. грн., або на 1,8 %, кошти фізичних осіб – на 2,7 млрд. грн., або на 0,9 %;
- від’ємним фінансовим результатом роботи банківської системи у розмірі 5,6 млрд. грн., що, в основному, спричинено збитковістю банків з тимчасовою адміністрацією та банків, які ліквідуються, а також уповільненням темпів приросту операційного результату у зв’язку з припиненням кредитування;
- збільшення частки іноземного капіталу у банківській системі України до рівня 42,0 % (на початок року – 40,6 %). При цьому загальна кількість банків з іноземним капіталом скоротилась на 1 банк і складає 55 фінансових установ;
- скороченням частки простроченої заборгованості (на 0,2 %) до 10,1 % від загального обсягу кредитного портфеля клієнтів. У абсолютному вираженні обсяг простроченої заборгованості за січень – вересень 2011 року скоротився на 2,5 % (до 82,8 млрд. грн.) на фоні приросту загального обсягу кредитного портфеля клієнтів.

Станом на 1 жовтня 2011 року ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мали 177 банків. У стані ліквідації перебуває 20 банків, з них 19 банків ліквідуються за рішеннями Національного банку України, 1 – за рішеннями господарських (арбітражних) судів. У 3-х банках продовжує працювати тимчасова адміністрація.

Протягом III кварталу 2011 року мало місце незначне зростання показника загальних активів банківської системи України. Так, порівняно з результатами попереднього кварталу у III кварталі 2011 року загальні активи банківської системи зросли на +1,04 % та склали 1 193,6 млрд. грн. (див. діаграму 3).

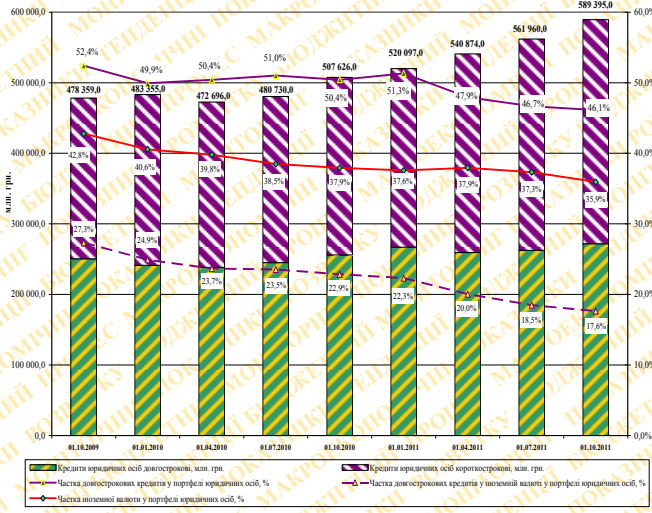
У III кварталі обсяг кредитного портфеля клієнтів показав приріст на рівні 3,5 % і склав 791,6 млрд. грн., основну роль у цьому продовжує грати позитивна динаміка кредитного портфеля корпоративних клієнтів.

Незважаючи на все ще велике значення, частка кредитів у іноземній валюті продовжує скорочуватися (42,5 % на кінець III кварталу 2011 року порівняно з 45,0 % на кінець II кварталу 2011 року). Це пояснюється, насамперед, продовженням спадної динаміки кредитного портфеля, виданого роздрібним клієнтам в іноземній валюті, та підвищеними вимогами до формування резервів під заборгованість в іноземній валюті. Основними причинами низької кредитної активності банків залишається високий рівень проблемної заборгованості, високі відсоткові ставки та низька кредитоспроможність більшості позичальників.

Станом на 1 жовтня 2011 року обсяг кредитного портфеля юридичних осіб склав 589,4 млрд. грн., або 74,5 % від загального обсягу кредитного портфеля клієнтів, обсяг кредитного портфеля фізичних осіб – 202,2 млрд. грн., або 25,5 % від загального обсягу кредитного портфеля клієнтів (див. діаграми 4 та 5).

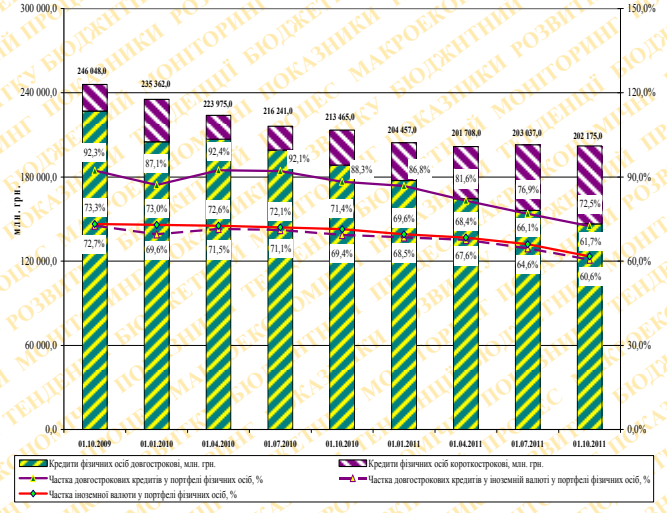
Діаграма 4

Динаміка кредитів банківської системи, наданих юридичним особам у 2009–2011 роках

Діаграма 5

Динаміка кредитів банківської системи, наданих фізичним особам у 2009–2011 роках

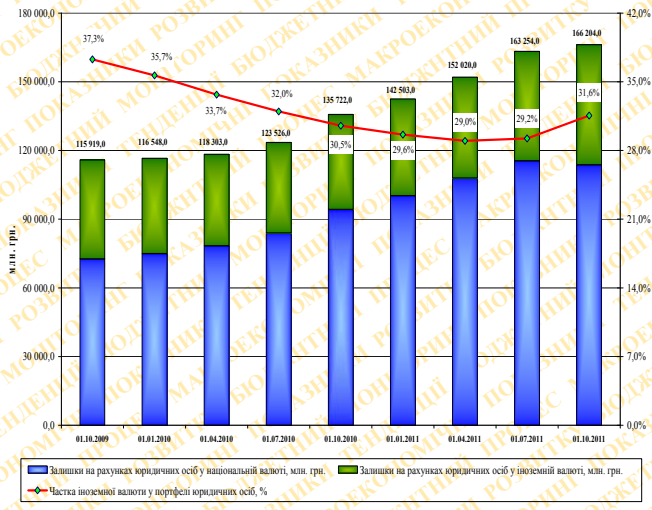
З огляду на призупинення процесу кредитування клієнтів, темпи приросту кредитів, наданих юридичним особам, були позитивними та склали +4,88 % (порівняно з +4,93 % за підсумками II кварталу 2011 року).

Темпи погашення кредитного портфеля фізичних осіб все ще перевищують темпи приросту нових видач. Слід зазначити, що темпи скорочення кредитного портфеля фізичних осіб знизались і у III кварталі 2011 року було зафіксоване зменшення кредитного портфеля фізичних осіб на рівні -0,42% порівняно з позитивною динамікою +0,7 % за підсумками II кварталу 2011 року.

Депозитний портфель суб'єктів господарювання склав 166,2 млрд. грн., або 19,0 % загального обсягу зобов'язань, а депозитний портфель фізичних осіб – 300,7 млрд. грн., або 34,3 % (див. діаграми 6 та 7).

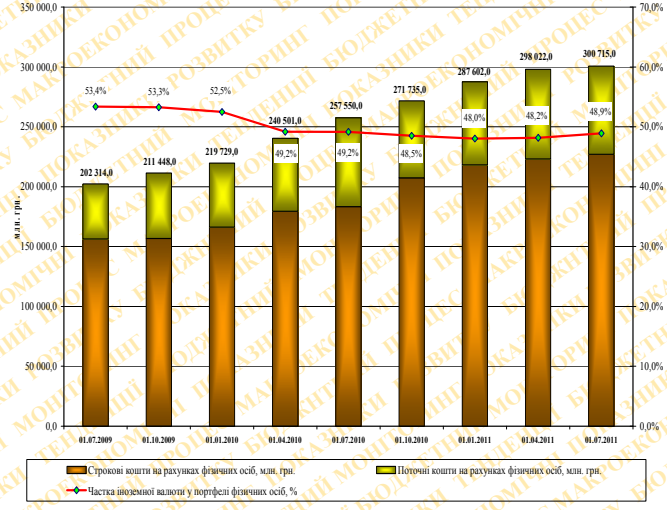
Діаграма 6

Динаміка залишків коштів юридичних осіб на рахунках банків у 2009–2011 роках

Діаграма 7

Динаміка залишків коштів фізичних осіб на рахунках банків у 2009–2011 роках

Позитивна тенденція до приросту коштів на депозитних рахунках клієнтів – юридичних та фізичних осіб продовжувалася.

Кошти юридичних осіб зросли на 1,8 %. При цьому кошти юридичних осіб в іноземній валюті в доларовому еквіваленті зросли на 0,59 млрд. дол. США, або на 9,9 %, водночас у національній валюті скоротились на 1,8 млрд. грн., або на 1,5 %.

Протягом III кварталу кошти фізичних осіб зросли на 0,9 %. Ця динаміка пояснюється відтоком коштів населення з рахунків, відкритих у національній валюті, – зменшення склало 0,85 млрд. грн., або 0,6 %. При цьому в іноземній валюті кошти фізичних осіб зросли на 0,4 млрд. дол. США, або на 2,5 %. З огляду строковості банки мають

таку структуру коштів населення: строкові кошти складають 227,0 млрд. грн., або 75,5 %, а кошти на вимогу – 73,7 млрд. грн., або 24,5 %. Частка депозитів фізичних осіб у національній валюті в загальному обсязі вкладів фізичних осіб за результатами III кварталу 2011 року залишається на рівні 51,1 %.

Протягом III кварталу 2011 року банківська система відчувала дефіцит гривневої ліквідності. Банки демонстрували попит на операції з рефінансування: їх обсяг у аналізованому кварталі становив 4,2 млрд. грн.

Обсяг обов'язкових резервів, сформованих банками (з урахуванням коштів, перерахованих на окремий рахунок у сумі 11,1 млрд. грн.), становив 13,9 млрд. грн.

Темпи зростання обсягів депозитів на рахунках фізичних осіб відповідним чином позначилися і на обсягу грошової маси, яка протягом III кварталу 2011 року зменшилася на 1,2 % (з початку року збільшення склало 10,4 %). Обсяг готівки поза банками у III кварталі 2011 року зменшився на 16,7 % – з 228,1 до 189,9 млрд. грн. Обсяг монетарної бази за аналізований період скоротився на 2,3 % (з початку року – на 3,8 %) до 234,3 млрд. грн.

Власний капітал банків за три квартали 2011 року зріс на 10,3 % і станом на 01.10.2011 року становив 151,9 млрд. грн., або 15,0 % пасивів банків. Сплатений зареєстрований статутний капітал з початку року збільшився на 14,9 % до 167,5 млрд. грн.

За підсумками роботи станом на 01.10.2011 року банки показали збиток, який склав 5,6 млрд. грн. (за відповідний період 2010 року збиток становив 10,0 млрд. грн.) (див. діаграму 8). Доходи банків порівняно з відповідним періодом 2010 року зросли на 3,2 % і склали 103,5 млрд. грн. Витрати банків скоротилися на 1,1 % і склали 109,1 млрд. грн. Слід відмітити, що поточний збиток пов'язаний головним чином зі збитковістю проблемних банків. Якщо виключити збитки проблемних банків, можна констатувати, що банки України могли б спрацювати прибутково.

Дохідна частина на 80,2 % забезпечена процентними доходами, на 12,9 % – комісійними. Основними статтями витрат банків є процентні витрати – 42,9 млрд. грн., або 39,3 %, інші операційні та загальні адміністративні витрати – 34,0 млрд. грн., або 31,2 %, витрати на відрахування в резерви – 29,9 млрд. грн., або 27,4 %.

Фінансові результати діяльності банків за 9 місяців 2007–2011 років

Діаграма 8

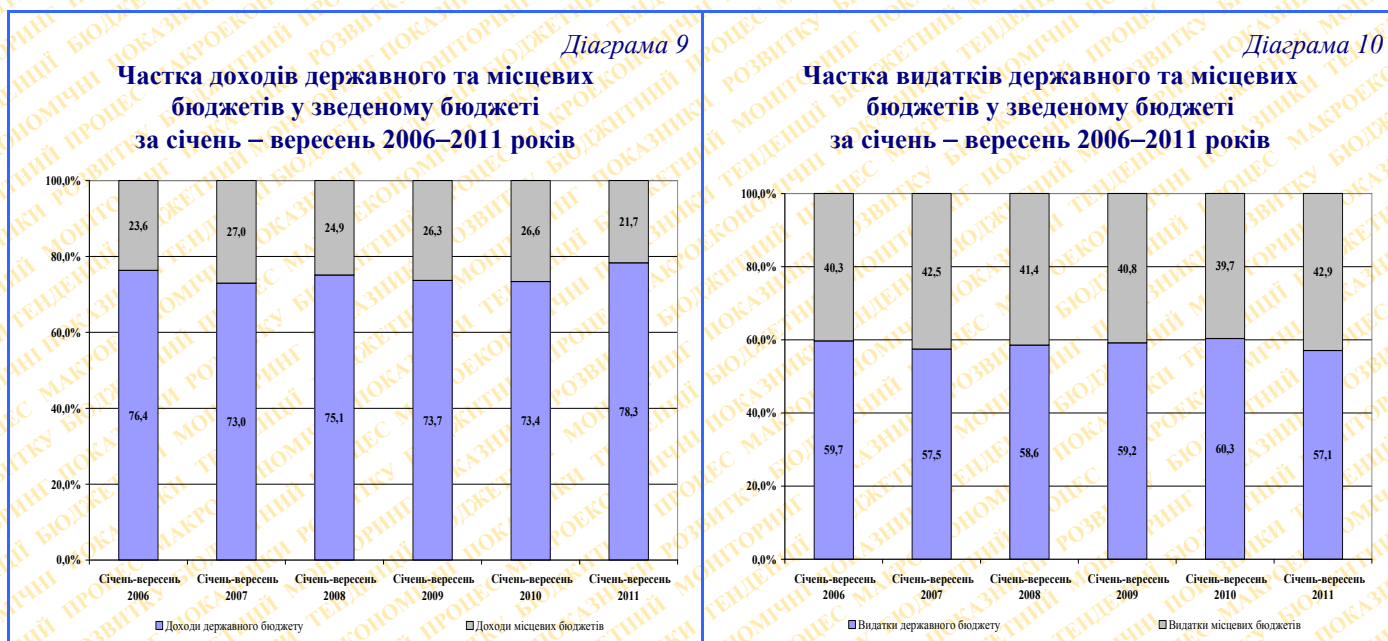
Аналітики відмічають збільшення прибутку банків до формування резервів, що в основному спричинено зростанням обсягів процентних та комісійних доходів банків. За підсумками діяльності прибуток банків до формування резервів становив 23,3 млрд. грн.

Від'ємний фінансовий результат продемонстрували 37 банків, або 21,0 % від загальної кількості банків в Україні. Найбільша частка збитку належить Укргазбанку (–3,6 млрд. грн.).

До «десятки» за рівнем збитковості увійшли також банки з іноземним капіталом, найбільш збитковими з яких були УкрСиббанк (–1,4 млрд. грн.), Піреус банк (–641,1 млн. грн.) та банк Форум (–429,7 млн. грн.). Найбільш прибуткову діяльність показали ПриватБанк (+979,7 млн. грн.), Дельта банк (+518,9 млн. грн.) та ОТП Банк (+444,9 млн. грн.).

ВИКОНАННЯ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ

Дохідну частину зведеного бюджету за аналізований період виконано в обсязі 286,8 млрд. грн., що на 33,2 % більше, ніж за дев'ять місяців попереднього року та на 47,0 % – за дев'ять місяців 2009 року. За останні три роки рівень виконання річного планового показника зведеного бюджету досяг найвищого рівня – 73,4 % (у минулому році цей показник становив 67,9 %, у 2009 – 61,3%). Дохідну частину державного бюджету виконано на рівні 73,5 % (відповідно 64,3 % та 62,4 %), місцевих бюджетів – на рівні 72,5 % (відповідно 69,6 % та 65,4 %). Частка доходів місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету за аналізований період зменшилась на 4,9 в. п. порівняно з аналогічним періодом минулого року та склала 21,7 % (див. діаграму 9).

Обсяги видатків зведеного бюджету за січень – вересень 2011 року склали 287 млрд. грн., це на 9,4 % більше щодо відповідного періоду минулого року (для порівняння, у січні – вересні 2010 року таке збільшення становило 20,7 %, 2009 року – 6,1 %). Рівень виконання видатків зведеного бюджету за аналізований період склав 65,6 % планового показника на 2011 рік (за дев'ять місяців 2010 року – 66,4 %, 2009 року – 62,2 %).

Структура видаткової частини зведеного бюджету дещо змінилась порівняно з минулим роком (див. діаграму 10). Частка видатків місцевих бюджетів збільшилась на 3,2 в. п. щодо показника 2010 року і становила 42,9 %, що є найбільшим показником видатків місцевих бюджетів у загальній структурі зведеного бюджету, починаючи з 2005 року. Водночас зменшення частки доходів місцевих бюджетів свідчить про посилення залежності місцевих бюджетів від трансфертів із державного бюджету.

Частка видатків зведеного бюджету на соціально-культурну сферу склала 62,8 %, що на 3,8 в. п. менше, ніж відповідний показник попереднього року.

ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

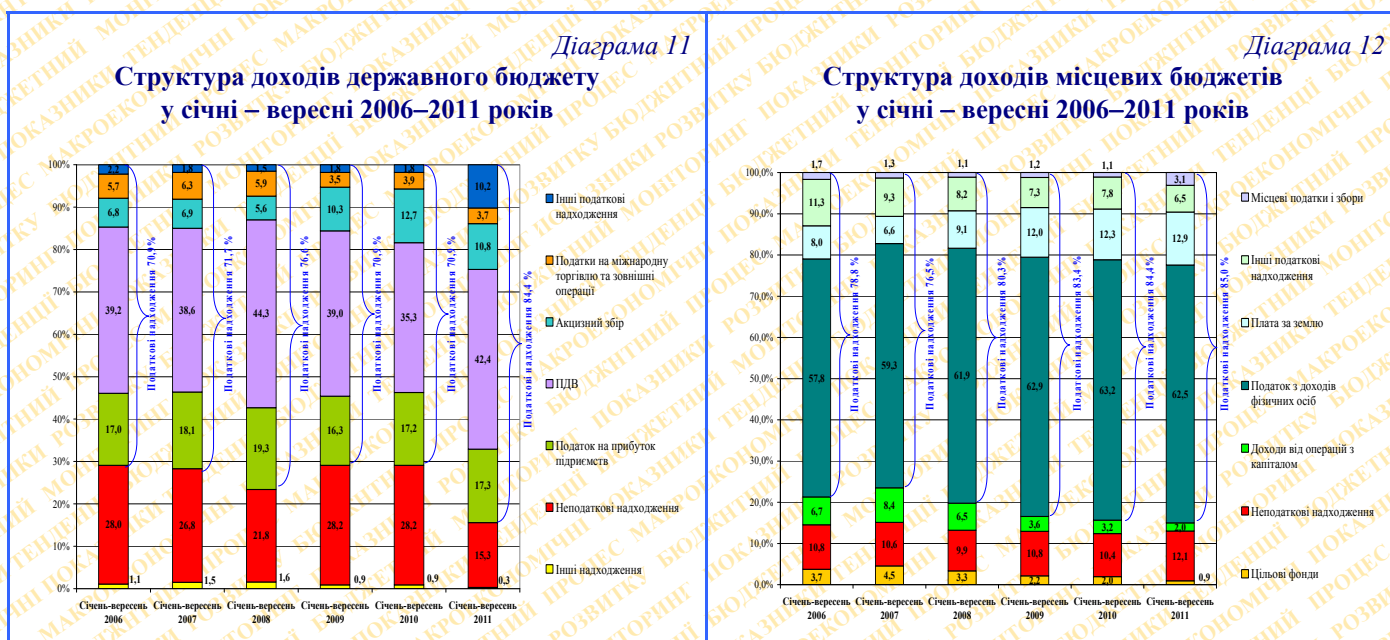
Виконання дохідної частини державного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) становило 224,7 млрд. грн., що на 66,7 млрд. грн., або на 42,2 %, більше відповідного показника попереднього року. Річний план при цьому виконано на 75,8 %. Такий рівень надходжень до бюджету дає підставу прогнозувати виконання річного плану за результатами року.

Збільшення доходів бюджету відбулось за всіма статтями, але основним чинником збільшення стали податкові надходження, що зросли на 69,4 %.

Унаслідок проведеної податкової реформи, а також завдяки загальному покращанню економічної ситуації в країні виросли обсяги надходжень за такими статтями: податок на додану вартість – на 39,4 млрд. грн., або 70,8 %, податок на прибуток підприємств – на 11,6 млрд. грн., або на 42,6 %, рентна плата та збори на паливно-енергетичні ресурси – на 5,7 млрд. грн., або на 60,3 %, акцизний податок – на 4,4 млрд. грн., або на 21,9 %, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції – на 2,1 млрд. грн., або на 34,4 %.

Через указані зміни структура дохідної частини державного бюджету змінилась порівняно з 2010 роком. По-перше, варто зазначити збільшення на 13,5 в. п. частки податкових надходжень у загальній структурі доходів

державного бюджету, що було спричинено віднесенням надходжень рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси до категорій податків. З цим пов'язано і збільшення на 8,4 в. п. такої категорії надходжень, як інші податкові надходження, до яких власне й включено рентну плату і вищезазначені збори (див. діаграму 11).

Доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 62,1 млрд. грн., що на 8,4 % (або на 4,8 млрд. грн.) більше, ніж за січень – вересень 2010 року. Рівень виконання плану доходів, затвердженого місцевими радами, склав 72,5 %. Рівень виконання річного розрахункового показника Міністерства фінансів України становить 76,6 %.

У структурі доходів місцевих бюджетів спостерігається подальше зростання часток податкових надходжень (до 85,0 %, на 0,6 в. п.) та неподаткових надходжень (до 12,1 %, на 1,7 в. п.) (див. діаграму 12). Збільшення номінальних надходжень щодо відповідних показників попереднього року на 9,2 % демонструють податкові надходження, на 25,6 % – неподаткові надходження. Водночас відбулося зменшення доходів від операцій з капіталом на 34,0 % та надходжень до цільових фондів – на 48,3 %.

На зростання обсягів податкових надходжень значно вплинула динаміка податку з доходів фізичних осіб, що збільшився порівняно з показником 2010 року на 7,3 % та склав 38,9 млрд. грн. Водночас частка цього податку у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) зменшилася до 62,5 %.

Протягом 9-ти місяців поточного року збільшення демонстрували надходження від плати за землю (+13,1 % щодо 2010 року). При цьому їх питома вага у структурі доходів місцевих бюджетів дещо зросла та становить 12,9 %.

Місцеві податки і збори надійшли у сумі понад 1,9 млрд. грн., або у 3,1 раза більше, ніж у минулому році, що позначилося на їх частці у структурі доходів місцевих бюджетів – 3,0 % проти 1,1 %. Таке збільшення пояснюється тим, що, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України та затвердженого 2 грудня 2010 року Податкового кодексу України, до місцевих податків і зборів віднесено збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місяця для паркування транспортних засобів, туристичний збір та єдиний податок. Останнього з початку року надійшло 1,5 млрд. грн., або на 9,2 % більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. Нагадаємо, що податок на нерухоме майно, який також віднесено до місцевих податків і зборів, запроваджується з 1 січня 2012 року.

Також Податковим кодексом України скасовано податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, що відповідним чином позначилося на надходженнях до місцевих бюджетів. Водночас протягом січня – вересня 2011 року в частині податків на власність до місцевих бюджетів надходили збори за першу реєстрацію транспортного засобу, а також податок з власників транспортних засобів, нарахований за попередній рік, що разом склали 500,0 млн. грн., або на 65,3 % менше минулорічного рівня.

ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Видатки державного бюджету (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) виконані у сумі 232,1 млрд. грн., що становить 68,7 % планового показника, затвердженого на 2011 рік. Цей рівень виконання відповідає минулорічному показнику і на 1,3 % перевищує рівень виконання видатків у докризовому 2008 році. Збільшення видатків порівняно з III кварталом 2010 року склало 16,9 млрд. грн., або 7,9 % (див. таблицю 1).

Порівняння видатків Державного бюджету України за 9 місяців 2011 року та 9 місяців 2010 року за функціональною класифікацією видатків та кредитування

Найменування показників згідно з функціональною класифікацією видатків та кредитування	Виконано за 9 міс. 2010 року, млн. грн.	Виконано за 9 міс. 2011 року, млн. грн.	Відхилення (+/-) 9 міс. 2011 року проти 9 міс. 2010 року, млн. грн.	Структура збільшення 9 міс. 2011 року проти 9 міс. 2010 року	Темпи зростання 9 міс. 2011 року проти 9 міс. 2010 року, %
Видатки разом, у тому числі:	215 139,2	232 050,4	16 911,2	x	107,9
Зменшення видатків – усього, у т. ч.:	77 032,5	58 854,7	-18 177,8	x	76,4
- Соціальний захист пенсіонерів	53 038,6	46 090,8	-6 947,8	x	86,9
- Нафтогазова галузь	2 900,0	-	-2 900,0	x	
- Повітряний транспорт	2 559,3	329,7	-2 229,6	x	12,9
- Професійно-технічна освіта	2 895,8	723,9	-2 171,9	x	25,0
- Фізична культура і спорт	2 338,1	658,4	-1 679,7	x	28,2
- Проведення виборів та референдумів	945,8	36,7	-909,0	x	3,9
- Фінансова та фінансова діяльність	5 581,8	5 316,9	-264,9	x	95,3
- Житлово-комунальне господарство	225,3	39,4	-186,0	x	17,5
- Інше зменшення видатків	6 547,9	5 659,0	-888,9	x	86,4
Збільшення видатків – усього, у т. ч.:	138 106,7	173 195,7	35 089,0	100,0	125,4
- Міжбюджетні трансферти	56 782,5	68 198,6	11 416,1	32,5	120,1
- Обслуговування боргу	9 558,2	16 547,0	6 988,8	19,9	173,1
- Багатоцільові проекти розвитку	843,2	4 360,4	3 517,2	10,0	517,1
- Дорожнє господарство	6 470,0	9 535,3	3 065,3	8,7	147,4
- Вища освіта	15 528,3	16 991,3	1 462,9	4,2	109,4
- Військова оборона	5 500,9	6 857,5	1 356,6	3,9	124,7
- Діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьба із злочинністю та охорона державного кордону	9 217,6	10 264,4	1 046,8	3,0	111,4
- Вугільна галузь та інші галузі з видобутку твердого палива	4 914,3	5 929,3	1 015,0	2,9	120,7
- Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	3 817,9	4 830,3	1 012,5	2,9	126,5
- Інше збільшення видатків	25 473,6	29 681,4	4 207,8	12,0	116,5

Хоча виконання планового річного обсягу видатків у цілому забезпечено на рівні минулого року, спостерігаються зміни цього показника за окремими функціями. Так, за позитивне слід відмітити суттєве збільшення рівня виконання видатків на охорону навколишнього природного середовища (на 32,4 в. п.). Водночас зменшилися рівні виконання за видатками на житлово-комунальне господарство (-22,8 в. п.), духовний та фізичний розвиток (-8,2 в. п.), економічну діяльність (-6,6 в. п.), охорону здоров'я (-3,2 в. п.), соціальний захист (-1,6 в. п.).

Частка видатків соціального спрямування зменшилася до 32,7 % (див. діаграму 13), або на 6,7 в. п., водночас їх обсяг зменшився на 8,8 млрд. грн., або на 10,4 %. Це, зокрема, пов'язано зі скороченням близько на 37,0 % видатків на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду та переведенням закладів професійно-технічної освіти на фінансування з місцевих бюджетів.

Обсяг видатків місцевих бюджетів становив 125,2 млрд. грн., що на 15,1 % більше за відповідний показник 2010 року. Рівень виконання річного розрахункового показника Міністерства фінансів України становить 75,4 %, а виконання плану, затвердженого місцевими радами, – 67,3 %.

У звітному періоді частка видатків місцевих бюджетів, які спрямовуються на соціально-культурну сферу, складала 82,0 % (див. діаграму 14), що менше за аналогічний показник 2010 року на 0,9 в. п.

За функціональною класифікацією найбільші зміни відбулися за видатками на житлово-комунальне господарство, частка яких зросла на 2,1 в. п. і становить 4,9 %. Крім того відбулося зростання частки видатків на економічну діяльність (на 1,8 в. п. до 5,6 %), соціальний захист та соціальне забезпечення (на 0,9 в. п. до 23,9 %) та зменшення видатків на охорону здоров'я (на 1,6 в. п. до 21,3 %). Варто також відмітити скорочення на 2,7 в. п. частки трансфертів, що передаються з місцевих бюджетів до державного. Такі зміни пов'язані, в основному, зі зменшенням запланованого обсягу перерахування міжбюджетних трансфертів із бюджету м. Київ унаслідок зарахування 50,0 % податку з доходів фізичних осіб до державного бюджету.

ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Дефіцит державного бюджету склав 8,2 млрд. грн. (див. діаграму 17), що становить 23,2 % планового показника на 2011 рік. Цей показник менше минулорічного на 84,4%. Дефіцит загального фонду становив 10,8 млрд. грн., або 32,4 % річного планового показника, тоді як по спеціальному фонду при запланованому річному дефіциті у сумі 1,9 млрд. грн. склався профіцит у сумі 2,6 млрд. грн.

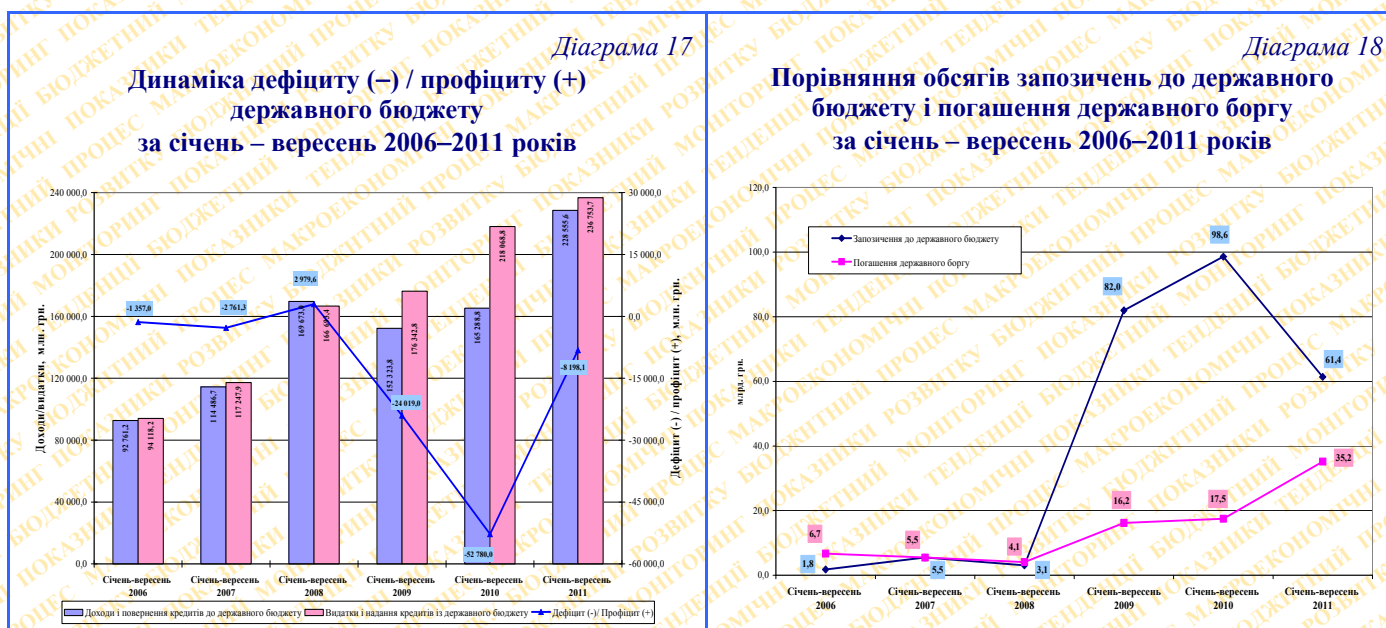
Фінансування за борговими операціями (перевищення запозичень над погашенням державного боргу) склало 26,2 млрд. грн., або 101,5 % річного планового обсягу, у тому числі по загальному фонду – 19,4 млрд. грн., або 83,2 %, спеціальному фонду – 6,7 млрд. грн., що в 2,8 раза більше річного планового обсягу. Фінансування за борговими операціями по загальному фонду на 61,2 % менше аналогічного показника минулого року, по спеціальному – на 77,8 %.

Внутрішні запозичення становили 36,3 млрд. грн. (на 36,7 % менше за показник 2010 року), з них до загального фонду – 31,2 млрд. грн. (більше на 12,6 %, ніж у 2010 році).

Зовнішні запозичення зменшилися порівняно з аналогічним періодом минулого року на 38,8 % і були здійснені у сумі 25,2 млрд. грн.. Більша частина зовнішніх запозичень – 22,7 млрд. грн., або 90 % – залучено до загального фонду. Із загального обсягу зовнішніх запозичень 96,8 %, або 24,4 млрд. грн., здійснено у вигляді довгострокових зобов'язань.

Річний плановий показник щодо запозичень виконано на 69,6 %, з них по загальному фонду – 63,5 %, по спеціальному фонду – у 2,3 раза більше річного плану.

За період з січня по вересень поточного року **погашення боргу** склало більше половини від річного планового обсягу (56,5 % або 35,2 млрд. грн.) (див. діаграму 18). Погашення внутрішнього боргу становило 27,4 млрд. грн., або 72,8 % планового обсягу, зовнішнього боргу – 7,8 млрд. грн., або 31,5 %.

На краще змінилася ситуація щодо використання запозичень. У поточному році при дефіциті загального фонду у сумі 10,8 млрд. грн. капітальні видатки були здійснені майже у такій же сумі – 10,5 млрд. грн., отже, видатки споживання забезпечені доходами бюджету. Нагадаємо, що у минулому році дефіцит загального фонду становив 29,9 млрд. грн., а капітальні видатки – лише 1,1 млрд. грн., або 3,7 % дефіциту.

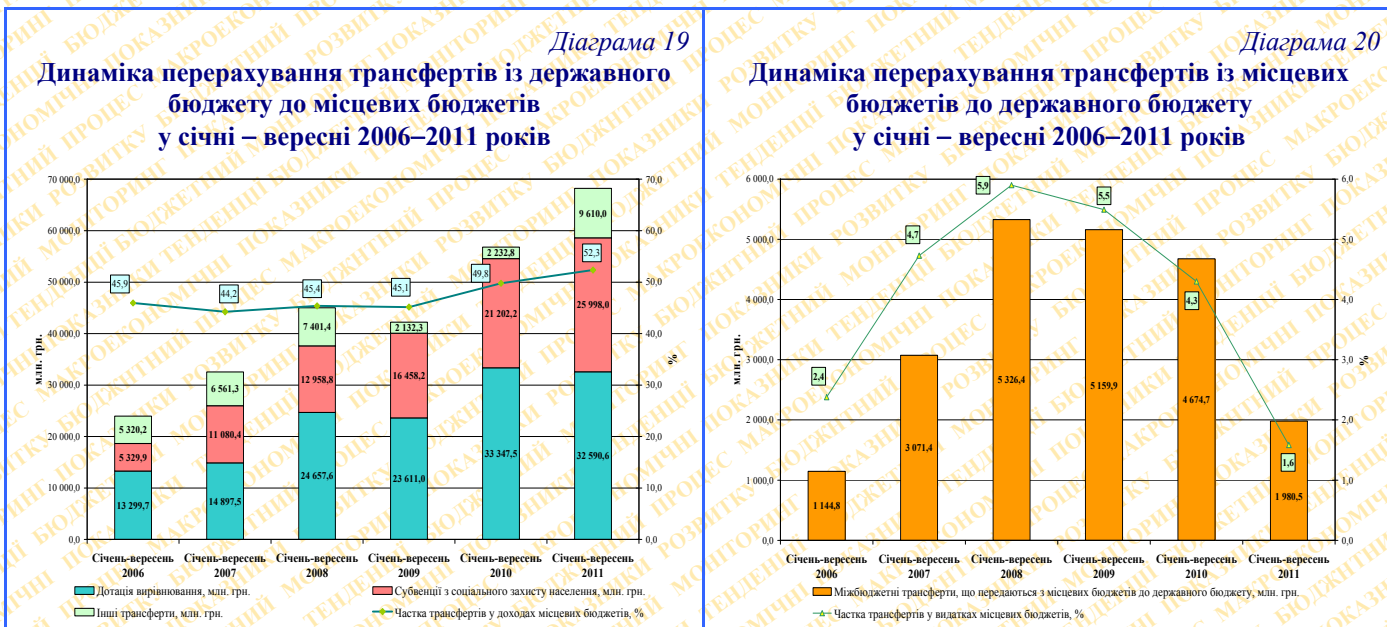
Надходження від приватизації державного майна завдяки продажу «Укртелекому» склали 10,9 млрд. грн., що на 9,0 % перевищує плановий річний показник, затверджений на 2011 рік.

Залишки бюджетних коштів на кінець вересня 2011 року становили 50,9 млрд. грн. і збільшилися з початку року на 11,5 млрд. грн. Порівняно з аналогічним показником минулого року залишки збільшились на 14,5 %.

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ

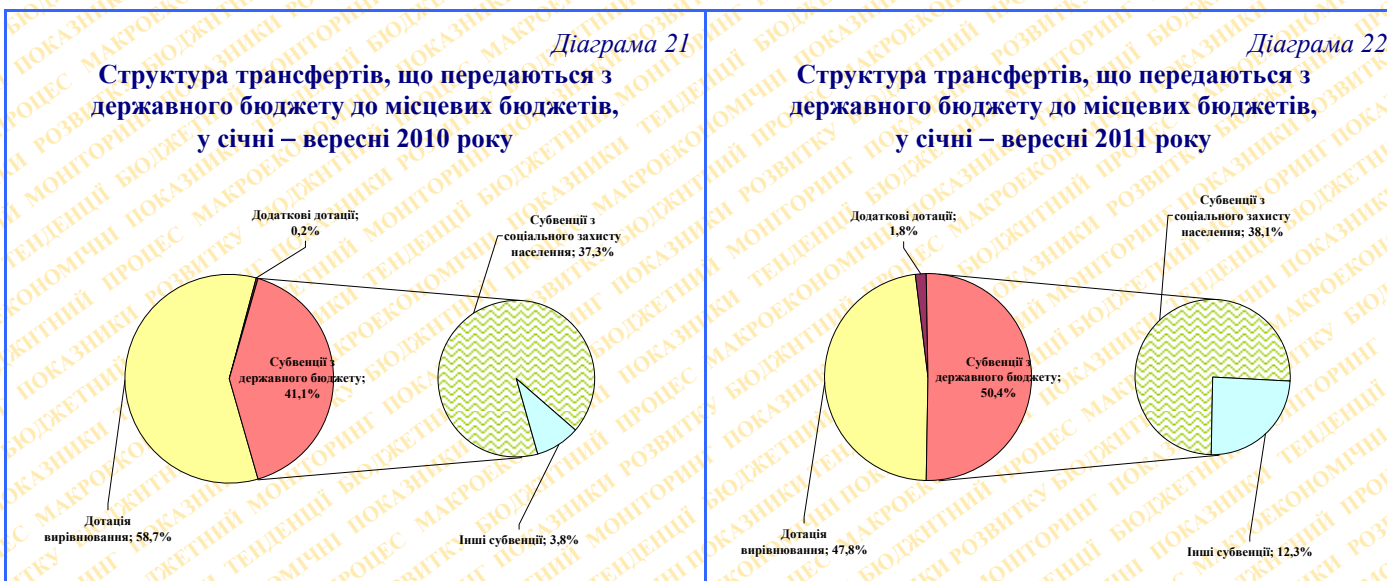
До місцевих бюджетів із державного бюджету надійшло міжбюджетних трансфертів на суму 68,2 млрд. грн. (72,6 % річного плану), що більше за обсяги таких надходжень упродовж трьох кварталів 2010 року на 20,1 %. Унаслідок цього зросла частка міжбюджетних трансфертів у загальній структурі доходів місцевих бюджетів – 52,3 % проти 49,8 % за відповідний період 2010 року (див. діаграму 19).

Обсяг міжбюджетних трансфертів, перерахованих до Державного бюджету України з місцевих бюджетів, склав майже 2,0 млрд. грн. (див. діаграму 20). Порівняно з аналогічним показником 2010 року їх обсяг зменшився на 57,6 % (майже на 2,7 млрд. грн.) і склав 1,6 % усіх видатків місцевих бюджетів. Такі зміни пов'язані, перш за все, з вищезгаданим зменшенням запланованого обсягу перерахування міжбюджетних трансфертів із бюджету м. Київ.

У структурі трансфертів, що надходять із державного бюджету, найбільшу частку складає дотація вирівнювання – 47,8 %, що на 10,9 в. п. менше за аналогічний показник попереднього року (див. діаграми 21 та 22). До місцевих бюджетів перераховано дотації вирівнювання в обсязі 32,6 млрд. грн., що на 2,3 % менше за показник трьох кварталів 2010 року.

Частка субвенцій з соціального захисту зросла на 0,8 в. п. і склала 38,1 %. При цьому у номінальному вираженні ці субвенції збільшилися на 22,6 % і становили майже 26,0 млрд. грн. Частка інших субвенцій, що надходять до місцевих бюджетів з державного бюджету, становить 12,3 % проти 3,8 % за даними 2010 року, а їх обсяги склали 8,4 млрд. грн.

За підсумками трьох кварталів рівні виконання річних планових показників щодо надання різних видів міжбюджетних трансфертів є такими:

- дотація вирівнювання – 74,7 %;
- додаткові дотації – від 30,2 до 72,7 %;
- субвенції з соціального захисту населення – 73,3 %;
- інші субвенції – 69,4 %.

Зазначимо, що Законом України «Про внесення змін до закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік»» від 14 червня 2011 року № 3491 було збільшено обсяг міжбюджетних трансфертів, які надаються місцевим бюджетам, на 3,4 млрд. грн. При цьому 1,7 млрд. грн. становлять субвенції капітального спрямування, 1,6 млрд. грн. – додаткові дотації на забезпечення виплат, пов'язаних із підвищенням рівня оплати праці працівників бюджетної сфери, 47,7 млн. грн. – збільшення обсягу дотації вирівнювання. У цілому цими змінами було впроваджено понад 20 видів нових трансфертів, які раніше не передбачалися на 2011 рік.

У цьому виданні окреслено основні тенденції виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів за січень – вересень 2011 року. Більш детальна інформація міститься у публікації «Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2011 року», що заплановано до видання у грудні 2011 року.